

УНИВЕРЗИТЕТ „Св. КИРИЛ И МЕТОДИЈ“
ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ „ЈУСТИНИЈАН ПРВИ“ - СКОПЈЕ

UDK 34

ISSN 0583-5062

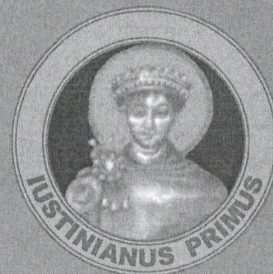
ГОДИШНИК

НА ПРАВНИОТ ФАКУЛТЕТ
„ЈУСТИНИЈАН ПРВИ“ ВО СКОПЈЕ

ANNUAIRE

DE LA FACULTÉ DE DROIT
„IUSTIANUS PRIMUS“ DE SKOPJE

*ВО ЧЕСТ НА
ГАЛЕ ГАЛЕВ*

ТОМ
59

Скопје 2021

УНИВЕРЗИТЕТ „СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ“
ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ „ЈУСТИНИЈАН ПРВИ“ - СКОПЈЕ

ГОДИШНИК

НА ПРАВНИОТ ФАКУЛТЕТ
„ЈУСТИНИЈАН ПРВИ“ ВО СКОПЈЕ

ANNUAIRE

DE LA FACULTÉ DE DROIT
„JUSTINIANUS PRIMUS“ DE SKOPJE

ВО ЧЕСТ НА
ПРОФ. Д-Р ГАЛЕ ГАЛЕВ

СКОПЈЕ, 2021

**УНИВЕРЗИТЕТ „СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ“
ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ „ЈУСТИНИЈАН ПРВИ“ - СКОПЈЕ**

**ГОДИШНИК
НА ПРАВНИОТ ФАКУЛТЕТ
„ЈУСТИНИЈАН ПРВИ“ ВО СКОПЈЕ**

ГОДИШНИК	ТОМ 59	СКОПЈЕ SKOPJE	2019
-----------------	---------------	--------------------------	-------------

**ANNUAIRE
DE LA FACULTÉ DE DROIT
„IUSTINIANUS PRIMUS“ DE SKOPJE**

РЕДАКЦИСКИ ОДБОР

Уредник на Годишникот
проф. д-р Јадранка Дабовиќ Анастасовска

Уредувачки одбор на Годишникот во чест на проф. д-р Гале Галев, редовен професор
на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје:

проф. д-р Арсен Јаневски (Република Северна Македонија)
проф. д-р Родна Живковска (Република Северна Македонија)
проф. д-р Слободан Перовиќ (Република Србија)
проф. д-р Марко Баретиќ (Република Хрватска)
проф. д-р Зоран Рашовиќ (Црна Гора)
проф. д-р Бранко Мораит (Босна и Херцеговина)
проф. д-р Владо Петров (Република Бугарија)

Секретар на Годишникот
проф. д-р Неда Здравева

Правен факултет „Јустинијан Први“ - Скопје
ул. Гоце Делчев 9б 1000 Скопје, Република Северна Македонија

Лектура: Лилјана Јовановска

Печати: Стоби Трејд, ДООЕЛ
тираж: 100 примероци

СОДРЖИНА
НА ГОДИШНИКОТ НА ФАКУЛТЕТ „ЈУСТИНИЈАН ПРВИ“ ВО СКОПЈЕ
ВО ЧЕСТ НА ПРОФ. Д-Р ГАЛЕ ГАЛЕВ

ВО ЧЕСТ НА ПРОФ. Д-Р ГАЛЕ ГАЛЕВ.....V

ПРИВАТНО ПРАВО

Slobodan Perović
PREDNACRT GRAĐANSKOG ZAKONIKAREPUBLIKE SRBIJE.....1

Yevgeny Alekseyevich Sukhanov
CONTRACT AND CORPORATE LAW CORRELATION.....19

Миодраг В. Орлић
СУБЈЕКТИВНА ДЕЛИКТНА ОДГОВОРНОСТ (У ПРЕДНАЦРТУ СРПСКОГ
ГРАЂАНСКОГ ЗАКОНИКА).....29

Zoran P. Rašović
PROGLAŠENJE OPŠTEG IMOVINSKOG ZAKONIKA ZA KNJAŽEVINU
CRNU GORU - NA CETINJU, 26. APRILA 1888. GODINE.....49

Мирко Васиљевић
ПРИВРЕДА И ПРАВНИ РЕЖИМ НЕКИХ ПРАВА МАЊИНСКИХ
АКЦИОНАРА – ЈЕДИНСТВО ИНТЕРЕСА ИЛИ ЈЕДИНСТВО
СУПРОТНОСТИ.....65

Radovan D. Vukadinović
RETHINKING ON THE CONCEPT AND CONSEQUENCES OF
NONPERFORMANCE OF CONTRACTUAL OBLIGATIONS AND BREACH
OF CONTRACT.....81

Branko Morait
ABOUT THE SUBJECT AND METHOD OF THE DEVELOPMENT OF THE
REPUBLIC OF MACEDONIA CIVIL CODE.....101

Владимир Петров
РЕФОРМАТА ВО БУГАРСКИОТ ПРАВЕН СИСТЕМ.....113

Christa Jessel-Holst
MACEDONIAN CIVIL LAW BEFORE THE GERMAN COURTS.....125

Драган Николић МОДИФИКАЦИЈЕ ВИЗАНТИЈСКОГ ПРАВА У СЛОВЕНСКОМ ПРАВНОМ ЗБОРНИКУ ЗАКОН СУДЊИ ЉУДЕМ.....	133
Гордана Станковиќ ПРОЦЕСНИТЕ НОРМИ ВО ПРЕДНАЦРТОТ НА ГРАЃАНСКИОТ ЗАКОНИК НА РЕПУБЛИКА СРБИЈА.....	151
Михајло Дика PRIZNANJE ČINJENICA U HRVATSKOM (I MAKEDONSKOM) PARNIČNOM UPOSTUPKU.....	167
Татјана Јосиповиќ PRAVNI I GOSPODARSKI ASPEKTI PRAVA GRAĐENJA U HRVATSKOM PRAVNOM PORETKU.....	205
Снежана Милadinовиќ USLUŽNA PRAVILA.....	231
Марко Баретиќ PROTUPRAVNOST KAO PRETPOSTAVKA ODŠTETNOPRAVNE DGOVORNOSTI U HRVATSKOM PRAVU.....	249
Thomas Meyer IN OR OUT? REFLECTIONS OF THE GERMAN DISCUSSION ON THE SEPARATION OF THE CONSUMER LAW FROM THE CIVIL CODE IN A SPECIAL LAW.....	283
Nada Dollani A SHORT HISTORICAL BACKGROUND ON THE CREATION OF THE ALBANIAN CIVIL CODE CONCEPT AND CONTENT.....	291
Светомир Шкарик. НАПОЛЕОН БОНАПАРТА И ГРАЃАНСКИОТ ЗАКОНИК.....	307
Софија Тодорова БРЕНДОТ КАКО МОКНА АЛАТКА.....	323
Арсен Јаневски ОБВРСКИ СО ПОВЕКЕ ДОЛЖНИЦИ И ИЗВРШУВАЊЕ.....	341

Поликсена Гавроска, Илија Руменов СТРУКТУРАЛНАТА ПОСТАВЕНОСТ НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА ВО РАМКИТЕ НА ХАШКАТА КОНФЕРЕНЦИЈА ЗА МЕЃУНАРОДНО ПРИВАТНО ПРАВО: ПАРТНЕРИ ИЛИ СОПЕРНИЦИ?.....	357
Тодор Каламатиев, Александар Ристовски БИНАРНИОТ МОДЕЛ НА РАБОТНИТЕ ОДНОСИ И КРИТЕРИУМИТЕ ЗА РАЗГРАНИЧУВАЊЕ НА ДОГОВОРИТЕ ЗА ВРАБОТУВАЊЕ И ДОГОВОРИТЕ ЗА ДЕЛО.....	377
Борче Давитковски, Ана Павловска-Данева ТЕОРИИ ЗА РАЗГРАНИЧУВАЊЕ НА УПРАВНО ПРАВНИТЕ ДОГОВОРИ.....	399
Родна Живковска, Тина Пржеска ОБЈЕКТОТ КАКО ЕЛЕМЕНТ НА ГРАЃАНОСПРАВНИТЕ ОДНОСИ.....	417
Јадранка Дабовиќ-Анастасовска НЕКОИ ОТВОРЕНИ ПРАШАЊА ЗА ОГРАНИЧУВАЊЕТО НА СЛОБОДАТА НА ДОГОВАРАЊЕТО ВО СОВРЕМЕНОТО ЕВРОПСКО ДОГОВОРНО ПРАВО.....	435
Владо Бучковски, Есин Кранли Бајрам TESTAMENTI FACTIO ACTIVA ET PASSIVA ВО РИМСКОТО ПРАВО.....	493
Горан Коевски ПРОТИВПРЕЗЕМАЧКИ МЕРКИ ВО ПОСТАПКА ЗА НЕПРИЈАТЕЛСКО ПРЕЗЕМАЊЕ НА АКЦИОНЕРСКО ДРУШТВО.....	507
Биљана Петревска, Ванчо Узунов ПОТРЕБНИ РЕФОРМИ ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА СОЛВЕНТНОСТ 2 ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА.....	541
Дејан Мицковиќ, Ангел Ристов ВРШЕЊЕ НА РОДИТЕЛСКОТО ПРАВО ПО РАЗВОД НА БРАК ВО МАКЕДОНСКОТО СЕМЕЈНО ПРАВО.....	555
Тони Дескоски, Вангел Доковски АВТОНОМИЈАТА НА ВОЛЈАТА НА СТРАНКИТЕ ВО МЕЃУНАРОДНОТО ПРИВАТНО ПРОЦЕСНО ПРАВО.....	575

проф. д-р Биљана Петревска¹
проф. д-р Ванчо Узунов²

„ПОТРЕБНИ РЕФОРМИ ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА СОЛВЕНТНОСТ 2 ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА“

УДК: 658.141:368.03]:341.24(4-672ЕУ)
658.141:368.03(497.7)
1.02 Прегледна научна статија

Резиме

Овој труд го опишува концепциите на Солвенитност 2 и укажува на потребните измени во регулативата и потребните институционални реформи, анализирани од различни аспекти, со цел во целост да се имплементира овој концепт во Република Македонија. Трудот се состои од 4 дела. Првиот дел од овој труд претставува воведот во рамките на којшто се објаснува предметот на истражување, додека пак вториот дел се фокусира на Солвенитност 2 кој претставува систем поставен на три столба, и тоа: квантитативни барања, квалитативни барања и задолжително обелоденување на податоци на пазарот. Третиот дел на овој труд ги објаснува потребните реформи за имплементација на Солвенитност 2 во Република Македонија. На крајот, четвртиот дел од овој труд е Заклучокот во кој се констатира дека: со оглед на фактот дека Република Македонија претендира да стане земја членка на Европската Унија, таа ќе мора да го усогласи своето законодавство со правната рамка на земјите членки на Европската Унија, и отишаму потребно е во идниот период нашата земја да го воведо и имплементира и концепциите на Солвенитност 2. Отишаму се очекува дека во наредниот период ќе се усвојат потребните системски реформи за примена на Солвенитност 2 во Република Македонија, што подразбира донесување на нов закон, и период на усогласување на регулативата за осигурување.

---

¹ Вонреден професор, Правен факултет „Јустинијан Први“ - Скопје, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.

² Редовен професор, Правен факултет „Јустинијан Први“ - Скопје, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје

Клучни зборови: *осигурување, солвенџноста, супервизија на осигурување, технички резерви, потребен капитал за солвенџноста.*

1. ВОВЕД

Предмет на овој труд најпрвин претставува анализа на правната рамка на Европската Унија што го регулира прашањето на Солвенџност 2. Овој концепт впрочем, означува нов осигурителен регулаторен режим којшто има за цел да се зајакне финансиската стабилност на друштвата за осигурување и реосигурување и на тој начин да се подобри заштитата на осигурениците и другите корисници на осигурувањето од појава на несолвенџни осигурители. Имено, Солвенџност 2 претставува систем поставен на три столба, и тоа: квантитативни барања, квалитативни барања и задолжително обелоденување на податоците на пазарот.

Со оглед на фактот дека Република Македонија претендира да стане земја членка на Европската Унија, таа ќе мора да го усогласи своето законодавство со правната рамка на земјите членки на Европската Унија, и оттаму потребно е во идниот период нашата земја да го воведат и имплементираат и концептот Солвенџност 2. Оттаму, *целта* на овој труд е да укаже на потребните измени во регулативата и потребните институционални реформи, анализирани од различни аспекти, со цел во целост да се имплементираат концептот на Солвенџност 2 во Република Македонија.

2. СОЛВЕНѢНОСТ 2 – СИСТЕМ ПОСТАВЕН НА ТРИ СТОЛБА

Солвенџност 2 претставува навистина еден амбициозен регулаторен проект кој е инициран од страна на Европската комисија и кој има значајно влијание врз ризиците на кои се изложени друштвата за осигурување, а тоа се³: ризици од осигурување, односно одредување на премијата, резервите, реосигурувањето и дизајнот на производот; пазарните ризици; кредитниот ризик; ризикот на ликвидност; и оперативните ризици. Токму овој нов систем на мерење на солвенџноста и капиталните барања содржани во Солвенџност 2 се стреми да го промени управувањето со ризиците кај друштвата за осигурување. Новата рамка исто така цели кон создавање на еднакви услови за сите пазарни учесници, усогласување на супервизијата во земјите членки на Европската Унија, подобрување на алокацијата на капиталот, и зголемување на конкуренцијата во осигурителната индустрија во Европа.⁴ Може слободно да се

³ Koller M., (2011), "Life Insurance Risk Management Essentials", EAA Series, Springer, p.6.

⁴ Vaughan E.J., Vaughan T., (2007), "Fundamentals of Risk and Insurance", Tenth Edition, John Wiley & Sons, Inc., 2007. p.649.

каже дека новата регулаторна рамка која произлегува од Европската комисија, е чекор кој во целост го следи развојот на Базел 2 – капиталните барања кои се однесуваат на банкарската индустрија.⁵

Солвентност 2 е систем кој се состои од три столба, и тоа се:

(1) Првиот столб од Солвентност 2 се нарекува: *Квантитативни барања* и тој пред сè се концентрира на капиталните барања, односно на потребниот капитал за одржување на солвентноста. Целта е да се поттикне примената на интерните модели за управување со ризиците во осигурителниот сектор.⁶ Овој концепт користи стандардна формула за пресметка на задолжителниот капитал за солвентност која го отсликува ризичниот профил на повеќето друштва за осигурување и реосигурување. Потребниот капитал за солвентност кој се пресметува најмалку 1 годишно, треба да ги покрива најмалку следниве ризици, и тоа⁷: ризик преземен со договори за неживотно осигурување; ризик преземен со договори за осигурување на живот; ризик преземен со договори за здравствено осигурување; пазарен ризик; кредитен ризик; и оперативен ризик (го вклучува правниот ризик). Потребниот капитал за солвентност пресметан со користење на стандардната формула претставува збир од основниот потребен капитал за солвентност, потребниот капитал за покривање на оперативниот ризик и пресметан износ кој служи како покритие (резерва) од непредвидени загуби поради недоволно пресметани технички резерви и одложени даноци.

Друштвата за осигурување и/или реосигурување треба да поседуваат соодветни сопствени средства како покритие за потребниот минимален капитал, и тие треба редовно да се следат. Потребниот минимум капитал не смее да биде понизок од⁸:

- ЕУР 2.200.000 за друштвата за неживотно осигурување, вклучувајќи ги и друштвата за осигурување кои се дел од група, освен во случај кога друштвото за осигурување врши работи на осигурување барем во една од класите на осигурување од одговорност, кредити и/или гаранции, во кој случај не смее да биде понизок од ЕУР 3.200.000;

- ЕУР 3.200.000 за друштва за осигурување на живот, вклучувајќи ги и оние кои се дел од група;

- ЕУР 3.200.000 за друштва за реосигурување, освен во случај на друштва

5 Zweifel P., Eisen R., (2012), "Insurance Economics", 2012, Springer Texts in Business and Economics, Springer, p.345.

6 Baxter Bruce, "Satisfying the Use Test – How to meet and benefit from the Solvency II Use Test requirements", pp.1-5.

7 European Parliament and Council Directive 2009/138/EC on the taking-up and pursuit of the business of Insurance and Reinsurance (Solvency II) (recast), Official Journal of the European Union 17.12.2009, L335/1., Article 101.

8 European Parliament and Council Directive 2009/138/EC on the taking-up and pursuit of the business of Insurance and Reinsurance (Solvency II) (recast), Official Journal of the European Union 17.12.2009, L335/1., Article 129.

кои се дел од група, во кој случај минималниот потребен капитал не смее да биде понизок од ЕУР 1.000.000; и

- За друштвата за осигурување кои истовремено вршат работи на неживотно осигурување и осигурување на живот, и кои ги исполнуваат сите потребни услови, минималниот потребен капитал претставува збир од износите наведени во првите два става погоре.

Покрај наведените износи, минималниот потребен капитал не смее да биде понизок од 25 % ниту повисок од 45 % од потребниот капитал за солвентност, пресметан или со користење на стандардната формула, или со користење на целосен или делумен интерен модел, вклучувајќи дополнителен износ на потребен капитал, доколку е изречена ваква супервизорска мерка. Доколку се исполнети овие услови, минималниот потребен капитал се пресметува како линеарна функција од сите или од дел од следниве варијабли: техничките резерви на друштвото за осигурување, премии, ризичен капитал, одложен данок и административни трошоци. Притоа, варијаблите кои се користат, се изразуваат нето од реосигурување. Најчесто користените начини на пресметување на техничките резерви се: резерви за преносни премии, резерви за штети, резерви за неистечени ризици, останати технички резерви и математичка резерва.⁹ Друштвата за осигурување и реосигурување треба да го пресметуваат минималниот потребен капитал најмалку на квартална основа и да го известуваат супервизорскиот орган.

(2) Вториот столб од кој се состои Солвентност 2 се нарекува: *Постајка за спроведување на супервизија*, и се однесува на корпоративното управување со друштвата за осигурување и спроведување на супервизијата. Системот на корпоративно управување подразбира функционирање на посебна корпоративна организациона единица на управување со ризиците, организациона единица за следење на усогласеноста на друштвото за осигурување со прописите кои се во сила, независна организациона единица на внатрешна ревизија и независна актуарска организациона единица. Овие функционални организациони единици треба да имаат административен капацитет и овластувања да извршуваат одговорно надлежности во рамките на друштвото за осигурување. Самите друштва за осигурување и реосигурување може самите да определат каков начин на организација ќе воспостават, имајќи ги предвид природата на работењето од аспект на презмените ризици во осигурувањето, големината на друштвото, како и територијата на која вршат работи на осигурување. Притоа некои друштва за осигурување се определуваат за стручни лица кои се вработени во друштвото, додека пак други се одлучуваат да извршат пренос на овие функции на надворешни лица (актуари). Впрочем несоодветното корпоративно управување и нефункционирање на системите на

---

⁹ Barrieu P., Albertini L., (2009), "The Handbook of Insurance – Linked Securities". Wiley Finance, pp.341–362.

внатрешна контрола се покажаа како главни причинители за пропаѓањето на некои најпознати друштва за осигурување за време на светската финансиска криза. Оттука, ефективниот систем за корпоративно управување е неопходно потребен за соодветно работење на друштвата за осигурување, одржување на финансиската стабилност на друштвата за осигурување, но и за финансискиот систем во целина.¹⁰

Секое друштво за осигурување и реосигурување мора да има, како интегрален дел од својата деловна стратегија, на редовна основа воспоставено следење на солвентноста во однос на сопствениот специфичен ризичен профил (сопствена проценка на ризичната изложеност и на солвентноста). Супервизорските органи ги спроведуваат своите овластувања транспарентно и одговорно со соодветно внимание за заштита на доверливи информации. Ова подразбира постоење на систем кој обезбедува објавување на најмалку следниве информации: текстови на сите закони, подзаконски акти, општи одредби и правила и насоки од областа на осигурителната регулатива; заеднички општи критериуми и методи кои ги користат супервизорите во нивното работење; агрегирани статистички податоци за клучните аспекти од примената на прудентната регулатива; доколку супервизијата толкува одредени правила – задолжително објавување на начинот на спроведување на истите; целите на супервизијата и нејзините основни функции и активности.¹¹ Ова објавување на информации треба да биде доволно јасно при што ќе овозможи споредба меѓу различни земји. За оваа цел треба да се користат стандардизирани формати кои ќе бидат редовно ажурирани. Пристапот до нив треба да биде во секое време овозможен по електронски пат. Мошне значајно е и земјите да воспостават транспарентни процедури за избор и отповикување на членовите на супервизорските органи.¹² Исто така, супервизорските органи треба да усвојат план за финансиска консолидација и краткорочен план за обезбедување на финансиски средства, или пак, во крајна инстанца тие можат и да ја одземат дозволата за вршење на работи на осигурување или реосигурување на друштвото.¹³

(3) Третиот столб во Солвентност 2 е: *Пазарнајта дисциплина*, односно минимум барања за објавување на разбирливи, релевантни, веродостојни и комплетни информации од страна на друштвата за осигурување и реосигурување, кои пак ќе им помогнат на носителите на одлуки и ќе ги намалат разликите во

10 Policy Issues in Insurance, (2011), “The Impact of the Financial Crisis on the Insurance Sector and Policy Responses”, OECD No.13., pp.1–48.

11 European Parliament and Council Directive 2009/138/EC on the taking-up and pursuit of the business of Insurance and Reinsurance (Solvency II) (recast), Official Journal of the European Union 17.12.2009, L335/1., Article 31.

12 European Commission, (2010), “Solvency II: Frequently Asked Questions (FAQs)”, pp.1–13.

13 Policy Issues in Insurance, (2011), “The Impact of the Financial Crisis on the Insurance Sector and Policy Responses”, OECD No.13., pp.55–58.

информираноста кои постојат меѓу сопствениците на капиталот – менаџери, како и меѓу друштвата за осигурување – осигуреници и корисници на осигурувањето. Регулаторната рамка која се однесува на известувањето за супервизорски цели опфаќа еден сет од акти, стандарди, регулативи, со кои се бара од друштвата за осигурување да известуваат до супервизорскиот орган во земјата каде се наоѓа седиштето на друштвото за: пресметката на капиталот; потребната маргина на солвентност; состојбата на техничките резерви по одделни класи на осигурување и вкупно; вложувањето на средствата кои ги покриваат техничките резерви; како и за пресметка и следење на одредени технички коефициенти за вршењето на основната дејност – осигурување. Овие регулативи треба да им овозможат на друштвата за осигурување и реосигурување и на супервизорите навремено откривање на потенцијалните ризици од можни загуби во одделни класи на осигурување кои би можеле да ја загрозат солвентноста во еден временски период, а податоците се доверливи, не се објавуваат, и со нив располага мал круг на институции.¹⁴

Иако известувањето за супервизорските цели е од особена важност за функционирањето на Солвентност 2, сепак рамката на известување за супервизорските цели сè уште не е хармонизирана помеѓу земјите членки на Европската Унија.

3. ПОТРЕБНИ РЕФОРМИ ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА СОЛВЕНТНОСТ 2 ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

По објаснувањето на тристолбниот систем на концептот Солвентност 2, се поставува прашањето: колку друштвата за осигурување во Република Македонија се подготвени да го прифатат Солвентност 2 како нов систем на управување со ризиците и одржување на вредноста на капиталот, но и подготвеноста на супервизорскиот орган да спроведува супервизија базирана на оценка на ризиците и изложеноста на ризици на друштвата за осигурување, при пресметката на расположливиот капитал и потребниот капитал за одржување на солвентноста. За таа цел во овој дел од трудот ќе се обидам да направам проценка на степенот на усогласеност на постојната осигурителна регулатива и институционалниот капацитет со основните осигурителни принципи и стандарди, и оттаму да предложам реформи кои се неопходни за усогласување и примена на концептот Солвентност 2 на пазарот на осигурување во Република Македонија.

Основната законска рамка која го регулира вршењето на работи на

---

14 European Parliament and Council Directive 2009/138/EC on the taking-up and pursuit of the business of Insurance and Reinsurance (Solvency II) (recast), Official Journal of the European Union 17.12.2009, L335/1., Articles 51–56.

осигурување, реосигурување, застапување и посредување во осигурување, прекугранично вршење на работи на осигурување, супервизијата на осигурување, стечајот и ликвидацијата на друштва за осигурување и реосигурување во Република Македонија, е Законот за супервизија на осигурување. Задолжителното осигурување во сообраќајот е регулирано со посебен закон. Во однос на правната форма за основање и работа на друштвата за осигурување покрај Законот за супервизија на осигурување, се применуваат и одредбите од Законот за трговските друштва. Постапката на ликвидација и стечај на друштво за осигурување се одвива според Законот за стечај и Законот за трговски друштва. Супервизија на осигурувањето во Република Македонија врши Агенцијата за супервизија на осигурување, која исто така носи правилници и други акти.

Но, и покрај оваа изградена законска рамка, сепак, во Република Македонија не се применува т.н. економски концепт на вреднување на капиталот. Овој концепт подразбира вреднување на капиталот како разлика помеѓу пазарната вредност на вкупните средства на друштвото и пазарната вредност на вкупните обврски. Оттаму потребни се измени во законската регулатива кај нас со цел да се воведо овој концепт на вреднување на капиталот. Потребни се измени и во делот на лиценцирање на друштвата за осигурување со цел прифаќање на концептот Солвентност 2 во Република Македонија, при што измените сметам дека треба да се однесуваат на капиталните квантитативни барања за вршење на работи на осигурување во одделни класи на осигурување, и исполнување на кадровските, техничките и информатичките барања кои се однесуваат на капиталните барања.

Ако ги анализираме начинот на пресметка на расположливиот капитал на друштвото за осигурување, како и начинот на пресметка на потребното ниво на маргина на солвентност за вршење на работи на неживотно осигурување и за осигурување на живот¹⁵, можеме да заклучиме дека во Република Македонија се применува, со одредени отстапувања, хармонизиран систем на определување на потребната и расположливата солвентност кај друштвата за осигурување, односно Солвентност 1. Отстапувањето во однос на барањата пропишани со Солвентност 1, е во начинот на прифаќање на категоријата капитал. Така, додека во Република Македонија под капитал се подразбира износот кој ќе се добие по извршената пресметка¹⁶, во земјите членки на Европската Унија под капитал се подразбира вкупната вредност на средствата по намалување

15 Закон за супервизија на осигурување (Пречистен текст), „Сл. весник на Р Македонија“, бр. 30 од 29.2.2012 година, Одлука на Уставен суд бр.202/2011 („Службен весник на РМ“ бр. 45/2012), Одлука на Уставен суд бр.130/2011 („Службен весник на РМ“ бр. 60/2012), Одлука на Уставен суд бр. 122/2011 („Службен весник на РМ“ бр. 64/2012) и Одлука на Уставен суд У.бр. 129/2011 („Службен весник на РМ“ бр. 23/2013), член 75, и член 76.

16 Видете ги: член 68 и член 69 од Закон за супервизија на осигурување (Пречистен текст), „Сл. весник на Р Македонија“, бр.30 од 29.2.2012 година.

на сите обврски кои можат да се предвидат. Имајќи предвид дека концептот Солвентност 2 се однесува токму на новите капитални барања за друштвата за осигурување, се очекува дека токму овој дел од Законот за супервизија на осигурување ќе треба да претрпи и најголеми измени. Оттука, и треба да се очекува потребната маргина на солвентност да се пресметува со употреба на стандардната формула. Според мое мислење, новиот начин на пресметка на потребниот капитал за солвентност за друштвата за осигурување во Република Македонија би требало да даде појасна слика за нивното работење и оттаму пореален приказ и на потребното ниво на маргина на солвентност кај постојните друштва за осигурување. Посебно внимание, според мене, треба да се посвети на пропишувањето и имплементацијата на задолжителни барања за поседување и одржување на вредноста на сопствени средства на друштвата за осигурување. Имено, според Солвентност 2 друштвата за осигурување и реосигурување ќе бидат должни во секое време да поседуваат прифатливи сопствени средства како покритие на потребниот капитал за солвентност и минималниот потребен капитал.

Друштвата за осигурување и реосигурување во Република Македонија пресметуваат технички резерви на начин пропишан со Законот за супервизија на осигурување и Правилникот за начинот на пресметка на техничките резерви. Од аспект на прифаќање на Солвентност 2 во правниот систем на Република Македонија во делот на пресметувањето и вреднувањето на техничките резерви ќе бидат потребни измени во регулативата кои се однесуваат на прифаќање на методите во однос на пресметувањето на вредноста на техничките резерви како збир од пресметаниот износ на најдобра проценка и маргина на ризик. Посебен предизвик за друштвата за осигурување и за регулаторот во Република Македонија сметам дека ќе претставува новиот начин на вреднување на техничките резерви според Солвентност 2. Имено, техничките резерви ќе бидат пресметувани како пондериран просек (како пондер ќе се зема веројатноста) на очекуваните идни готовински текови, а земајќи ја предвид временската вредност на парите и вклучувајќи маргина на ризик. Денес резервите за штети најчесто се пресметуваат со користење на традиционални детерминистички актуарски техники, кои во основа се потпираат на податоци за настанати штети¹⁷. Според Солвентност 2, не само што ќе треба да се дисконтираат овие пресметки на резерви, што подразбира и изготвување на проекции на плаќања, туку ќе треба да се покажат и големи познавања за неизвесноста на овие резерви.

Од аспект на имплементацијата на Солвентност 2 во Република Македонија треба да се внимава дали друштвата за осигурување во Република Македонија можат и имаат институционален капацитет и волја да вршат анализа на кредитниот ризик на реосигурителите, како и тоа дали можат и имаат волја

---

¹⁷ Видете го: член 80 од Закон за супервизија на осигурување (Пречистен текст), „Сл. весник на Р Македонија“, бр. 30 од 29.2.2012 година.

да вршат на редовна основа пресметки на влијанието на овие ризици врз расположливиот капитал и врз потребниот капитал. Ризиците од концентрација и ризиците кои произлегуваат од трансакции во рамки на групата се соодветно рефлектирани и во стандардната формула и во интерните модели воспоставени со режимот на Солвентност 2. Во Република Македонија се прават неколку иницијативи од страна на релевантните државни органи да се воспостави регулаторна рамка и институционална соработка за финансиските институции кои се дел од група идентификувана како финансиски конгломерат, но сè уште не се врши дополнителна супервизија над друштвата за осигурување од овој аспект. Во поглед на сметководствените барања, друштвата кои имаат значајно учество во други друштва, односно остваруваат контрола над други друштва, имаат обврска да подготвуваат консолидирани сметки¹⁸.

Според Законот за супервизија на осигурување, во Република Македонија друштвата за осигурување можат да одлучат дали ќе воспостават едностепен или двостепен систем на управување. Повеќето друштва имаат воспоставено едностепен систем, односно со нив раководи Одбор на директори. Законот за супервизија на осигурување нема дефинирано посебни услови во поглед на обелоденување на други интереси што членовите на органот на управување во друштво за осигурување би можеле да ги имаат, а кои би можеле да се разликуваат од интересите на друштвото за осигурување кое го управуваат. Во оваа смисла се важни одредбите од Законот за трговски друштва, каде е наведено кои информации и податоци мора да бидат обелоденети на Годишното собрание на акционери од страна на членовите на органот на управување, и во други случаи определени со законот. Со оглед на сопственичката структура на друштвата за осигурување во Република Македонија, степенот на развој на пазарот на осигурување, и регулаторната рамка која е во моментот, има простор од надополнување на регулативата во овој сегмент, но и потреба од понатамошен развој на корпоративната култура за обелоденување на податоците за членовите на органите на управување на друштвата за осигурување, како и за имателите на квалификувано (значајно) учество во друштвата за осигурување.

Со Законот за супервизија на осигурувањето во Република Македонија се воспоставија законски барања со кои друштвата за осигурување мораа да се усогласат во поглед на внатрешната ревизија. Имено, со закон, за првпат се поставија барања според кои во организационата структура на секое друштво за осигурување основано на територијата на Република Македонија треба да има предвидено посебна организациона единица за внатрешна ревизија, независна од органите на управување и раководење на друштвото.¹⁹ Имајќи ги предвид

18 Видете го: член 120 од Закон за супервизија на осигурување (Пречистен текст), „Сл. весник на Р Македонија“, бр. 30 од 29.2.2012 година.

19 Видете го: член 123 од Закон за супервизија на осигурување (Пречистен текст), „Сл. весник на Р Македонија“, бр. 30 од 29.2.2012 година.

растот и развојот на друштвата за осигурување во Република Македонија, промените во сопственичката структура, и очекуваното отворање на пазарот на осигурување во смисла на прекуграничното вршење на работи на осигурување и реосигурување, може да се очекуваат промени и во поглед на функциите и работењето на внатрешната ревизија во друштвата за осигурување. Овие промени пред сè ги очекувам во смисла на воспоставувањето на новиот систем на капитални барања и потребните промени во управувањето со ризици во друштвата за осигурување, што ќе предизвика и промени во организационата поставеност и приоритетот на активностите на внатрешните ревизори во друштвата.

Во Република Македонија актуарски работи вршат овластени актуари. Овластен актуар е лице кое има дозвола за работа како овластен актуар од страна на Агенцијата за супервизија на осигурување, или од друг овластен орган или правно лице кое спроведува обука за работа како овластен актуар. Овластениот актуар е независен и самостоен во вршењето на работата и одговара за точноста на утврдените дејствија.²⁰ Во врска со прифаќање на Солвентност 2 и новите капитални стандарди за друштвата за осигурување треба да се очекува поголемо присуство на актуарите во работните состаноци кои се однесуваат на планирањето и изготвувањето на новата регулаторна рамка во Република Македонија.

Со оглед на фактот дека друштвата за осигурување во Република Македонија се институции од јавен интерес, тие имаат обврски за транспарентност во работењето и обелоденување на минимум ниво на информации и податоци за супервизорски цели и за пошироката јавност. Овие барања за обелоденување на податоци од работењето произлегуваат од: Законот за супервизија на осигурување, Законот за трговски друштва, Меѓународните сметководствени стандарди и Меѓународните стандарди за финансиско известување. Друштвата за осигурување во Република Македонија ја известуваат Агенцијата за супервизија на осигурување на редовна квартална основа, на годишна основа и тековно за податоци и промени во деловното работење кои се утврдени во Законот за супервизија на осигурување. Покрај наведените податоци, друштвата за осигурување се должни да изготвуваат и доставуваат ревидирани финансиски извештаи за работењето, податоци за промени на податоци внесени во трговскиот регистар, промени во условите на осигурување и тарифите на премии за задолжителните осигурувања и слично.²¹

Законот за супервизија на осигурување дава овластувања за супервизорскиот орган да врши супервизија над друштвата за осигурување и

---

20 Видете ги: член 110 и член 111 од Закон за супервизија на осигурување (Пречистен текст), „Сл. весник на Р Македонија“, бр. 30 од 29.2.2012 година.

21 Видете ги: членовите 117–122 од Закон за супервизија на осигурување (Пречистен текст), „Сл. весник на Р Македонија“, бр. 30 од 29.2.2012 година.

другите субјекти регулирани со овој закон во Република Македонија и тоа од аспект да утврди дали вршењето работи на осигурување е согласно правилата за управување со ризик, другите одредби од законот, или други закони кои го регулираат работењето на друштвата за осигурување (се мисли пред сè на Законот за задолжително осигурување во сообраќајот, Законот за облигациони односи и Законот за трговските друштва). Супервизијата на осигурувањето во Република Македонија се врши преку: перманентна вонтеренска, теренска и дополнителна супервизија.²² Исто така со измените на Законот за супервизија на осигурување се вовеле можност супервизорскиот орган, односно Агенцијата за супервизија на осигурување, во случаи определени со законот, а со цел да се одбегне крајната супервизорска мерка на одземање на согласноста, односно дозволата, да именува посебна управа во друштвото за осигурување со задача во определен временски период да го консолидира работењето на проблематичното друштво за осигурување.²³ Солвентност 2 воспоставува поинаков пристап во поглед на вршењето на супервизијата на осигурување и изрекувањето на супервизорските мерки. За разлика од досегашниот приод на спроведувањето на супервизија од аспект на контрола на усогласеноста со прописите, новата регулаторна рамка е така поставена што супервизорските органи ќе имаат овластувања да постапуваат уште во фазата на планирање. Ваквите промени имаат за цел да се зацврсти контролата на друштвата за осигурување, а веројатноста од банкрот на друштво за осигурување да се сведе на минимум, што е всушност и целта на Солвентност 2.

Во Република Македонија, согласно Законот за супервизија на осигурување, Агенцијата за супервизија на осигурување и другите органи надлежни за супервизија на други финансиски организации, на барање на орган на супервизија разменуваат секаков вид податоци во врска со некое друштво за осигурување или друга финансиска организација потребни за спроведување на супервизија на финансиската организација, издавањето на дозволи и донесување на одлуките по други работи. Органите за супервизија меѓусебно се известуваат за незаконитостите откриени во текот на супервизијата, доколку тие незаконитости се однесуваат на работата на други органи за супервизија. Овие податоци, како и податоците добиени од органи за супервизија на земја членка или странска земја, имаат третман на доверливи и можат да се користат само за оние намени за кои истите се добиени.²⁴ Агенцијата за супервизија на осигурување согласно законските надлежности и зголемената меѓународна активност од самото основање започна, односно ја продолжи започнатата

²² Видете ги: член 159 и член 160 од Закон за супервизија на осигурување (Пречистен текст), „Сл. весник на Р Македонија“, бр. 30 од 29.2.2012 година.

²³ Видете го: член 168 од Закон за супервизија на осигурување (Пречистен текст), „Сл. весник на Р Македонија“, бр. 30 од 29.2.2012 година.

²⁴ Видете го: член 232 од Закон за супервизија на осигурување (Пречистен текст), „Сл. весник на Р Македонија“, бр. 30 од 29.2.2012 година.

соработка со странски осигурителни супервизорски органи на билатерално ниво и во рамки на Меѓународната асоцијација на осигурителни супервизори.

4. ЗАКЛУЧОК

Со воведувањето на новите осигурителни супервизорски стандарди за пресметка на капиталот и минимум потребниот капитал за одржување на солвентноста – Солвентност 2, во земјите членки на Европската Унија и земјите кандидати за членство се очекува да се подобри ефикасноста во пазарната алокација на капиталот, финансиската стабилност и транспарентноста во работењето на друштвата за осигурување и друштвата за реосигурување. Системот Солвентност 2 е базиран на пресметка на потребен капитал за солвентност врз основа на ризичниот профил на друштвата за осигурување односно друштвата за реосигурување. Крајна цел на осигурителните супервизорски органи е заштитата на правата на осигурениците и корисниците на осигурување. Оваа цел се постигнува доколку друштвата за осигурување и/или реосигурување се солвентни, односно имаат доволно сопствени средства над износот на средства кои произлегуваат од техничките резерви за да ги исполнуваат обврските кои произлегуваат од договорите за осигурување, но и сите останати обврски.

Во Република Македонија, основниот закон кој ја поставува правната рамка за пресметувањето на солвентноста и контрола на солвентноста на друштвата за осигурување и/или реосигурување, е Законот за супервизија на осигурување. Во Република Македонија според законот, друштвата за осигурување ја пресметуваат потребната солвентност и расположливиот капитал според рамката позната како Солвентност 1. Со оглед на фактот дека Република Македонија претендира да стане земја членка на Европската Унија, таа ќе мора да го усогласи своето законодавство со правната рамка на земјите членки на Европската Унија, и оттаму потребно е во идниот период нашата земја да го воведи и имплементира и концептот Солвентност 2. Оттаму се очекува дека во наредниот период ќе се усвојат потребните системски реформи за примена на Солвентност 2 во Република Македонија, што подразбира донесување на нов закон, и период на усогласување на друштвата за осигурување.

References

1. Barrieu P., Albertini L., (2009), “The Handbook of Insurance - Linked Securities”. Wiley Finance, pp.341-362.
2. Baxter Bruce, “Satisfying the Use Test – How to meet and benefit from the Solvency

- II Use Test requirements”, pp.1-5.
3. Committee of European Insurance and Occupational Pensions Supervisors, (2010), “Solvency II – Calibration Paper”, CEIOPS-SEC-40-10, pp.1-384.
  4. European Commission, (2010), “Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council, amending Directives 2003/71/EC and 2009/138/EC in respect of the powers of the European Insurance and Occupational Pensions Authority and the European Securities and Markets Authority”, pp.1-51.
  5. European Commission, (2010), “Solvency II: Frequently Asked Questions (FAQs), pp.1-13.
  6. European Insurance and Occupational Pensions Authority, (2012), “Explanation for EIOPA Solvency II Annotated Templates”, Version 1, pp.1-10.
  7. European Insurance and Occupational Pensions Authority, (2012), “Preliminary Information on the EIOPA Solvency II DPM and XBRL Taxonomy Framework Architecture”, Version 1, pp.1-65.
  8. European Parliament and Council Directive 2009/138/EC on the taking-up and pursuit of the business of Insurance and Reinsurance (Solvency II) (recast), Official Journal of the European Union 17.12.2009, L335/1., pp.1-155.
  9. Koller M., (2011), “Life Insurance Risk Management Essentials”, EAA Series, Springer, pp.1-9, pp.238-240.
  10. Policy Issues in Insurance, (2011), “The Impact of the Financial Crisis on the Insurance Sector and Policy Responses”, OECD No.13., pp.1-100.
  11. Sandstrom A., (2006), “Solvency – Models, Assessment and Regulation”, Chapman & Hall/CRC, Taylor & Francis Group, pp.1-36, 40-50, 285-291.
  12. Vaughan E.J., Vaughan T., (2007), “Fundamentals of Risk and Insurance”, Tenth Edition, John Wiley & Sons, Inc., 2007. p.649.
  13. Wuthrich M.V., Merz M., (2013), “Financial Modeling, Actuarial Valuation and Solvency in Insurance”, Springer Finance, pp.261-336.
  14. Закон за супервизија на осигурување (Пречистен текст), „Сл. весник на Р Македонија“, бр.30 од 29.2.2012 година, Одлука на Уставен суд бр.202/2011 („Службен весник на РМ“ бр.45/2012), Одлука на Уставен суд бр.130/2011 („Службен весник на РМ“ бр.60/2012), Одлука на Уставен суд бр.122/2011 („Службен весник на РМ“ бр.64/2012) и Одлука на Уставен суд У.бр.129/2011 („Службен весник на РМ“ бр.23/2013).
  15. Zweifel P., Eisen R., (2012), “Insurance Economics”, 2012, Springer Texts in Business and Economics, Springer, p.345

Assoc. Prof. dr. Biljana Petrevska

Iustinianus Primus Law Faculty - Skopje, Ss. Cyril and Methodius University in Skopje

Prof. dr. Vančo Uzunov

Iustinianus Primus Law Faculty - Skopje, Ss. Cyril and Methodius University in Skopje

“THE NECESSARY REFORMS FOR THE IMPLEMENTATION OF SOLVENCY 2 IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA”

SUMMARY

This paper describes the concept of Solvency 2 and suggesting the necessary reforms in the legislation and the necessary institutional reforms, which are analyzed from different aspects in order to fully implement this concept in the Republic of Macedonia. It consists of 4 parts. The first part of this paper is an introduction to the framework that explains the subject of research, while the second part focuses on Solvency 2 as a system that is based on three pillars, which are: quantitative requirements, qualitative requirements and mandatory disclosure of market data. The third part of this paper explains the reforms that are necessary for the implementation of Solvency 2 in the Republic of Macedonia. Finally, the fourth part of this paper is the Conclusion which states that: the fact that Macedonia aspires to become a member state of the European Union, it will have to align its legislation with the legal framework of the European Union member states, and hence it is necessary in the future our country to introduce and to implement the concept Solvency 2. Therefore it is expected that in the future we will adopt the necessary systemic reforms for the implementation of the Solvency 2 in our country, which means adopting a new law, and a period of adjustment for the insurance companies.

Keywords: *insurance, solvency, supervision of the insurance, technical provisions, solvency capital requirement*